

Ikäihmisten palveluja koskevat keskeiset lakimuutokset 2023

keusote.fi

HYVINKÄÄ | JÄRVENPÄÄ | MÄNTSÄLÄ | NURMIJÄRVI | PORNAINEN | TUUSULA

Sosiaalihuoltolaki ja Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista eli ns. vanhuspalvelulaki

Muutoksia ja niiden vaikutuksia 2023

Vanhuspalvelulain 3 § määrittelyt

Tässä laissa tarkoitetaan

- 1) **ikäntyneellä väestöllä vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä;**
- 2) **iäkkäällä henkilöllä henkilöä, jonka** fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen **toimintakyky on heikentynyt** korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta;
- 3) **toimintayksiköllä** julkisen tai yksityisen palveluntuottajan ylläpitämää toiminnallista kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- tai terveyspalveluja pääasiassa iäkkäille henkilöille siten, että palvelut toteutetaan palveluntuottajan tiloissa tai iäkkään henkilön yksityiskodissa; ([9.7.2020/565](#))
- 4) **välittömällä asiakastyöllä** hoitoa ja huolenpitoa sekä asiakkaan toimintakykyä ja kuntoutumista edistäviä ja ylläpitäviä tehtäviä, asiakasta koskevien tietojen kirjaamista, palvelutarpeen arviointia sekä hoito- ja asiakassuunnitelman laatimista ja päivittämistä; ([28.10.2022/876](#))
- 5) **välillisellä työllä** huoneiden ja yhteisten tilojen siivousta, pyykki- ja kiinteistöhuoltoa, ruoan valmistusta ja lämmitystä, yksikön johtajan ja vastuuhenkilön esimies- ja hallinnollista työtä sekä muita vastaavia hoitoa ja huolenpitoa mahdollistavia tehtäviä; ([9.7.2020/565](#))
- 6) **RAI-arviointivälineistöllä** arviointivälineistöä, jonka interRAI-niminen kansainvälinen sosiaali- ja terveysalan tutkijoiden ja ammattilaisten yhteistyöjärjestö on kehittänyt ja jonka käyttö perustuu lisenssisopimukseen, jolla on myönnetty Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle oikeus arviointivälineistön maksuttomaan käyttöön ja alilisenssointiin Suomessa toimiville palvelujen järjestäjille ja tuottajille. ([9.7.2020/565](#))

Vanhuspalvelulaki 15 a § (8.7.2022/604)

RAI-arviointivälineistön käyttäminen

- Hyvinvointialueen on käytettävä RAI-arviointivälineistöä iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa, jos hän ammattihenkilön alustavan arvion mukaan tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja hoitonsa ja huolenpitonsa turvaamiseksi. Lisäksi hyvinvointialueen on huolehdittava, että RAI-arviointivälineistöä käytetään myös silloin, kun iäkäs henkilö saa edellä tarkoitettuja hyvinvointialueen järjestämiä palveluja ja hänen olosuhteissaan tapahtuu olennaisia muutoksia.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueilla on maksutta käytettävissä RAI-arviointivälineistö ja saatavilla koulutusta välineistön käyttöön.

RAI-järjestelmän avulla

- selvitetään asiakkaiden palvelutarpeet
- kohdennetaan palvelut oikein ja tarpeenmukaisesti.

RAI-välineistön käyttö on aloitettava viimeistään siirtymäajan päättyessä 1.4.2023.

SHL 14 § Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut

- Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvina sosiaalipalveluina on järjestettävä sen sisältöisenä ja siinä laajuudessa kuin tässä tai muussa laissa säädetään:

- 1) **sosiaalityötä;**
- 2) **sosiaaliohjausta;**
- 3) sosiaalista kuntoutusta;
- 4) perhetyötä;
- 5) lapsiperheen kotipalvelua;
- 6) **tukipalveluja;**
- 7) **kotihoitoa;**
- 8) tilapäistä asumista;
- 9) tuettua asumista;
- 10) **yhteisöllistä asumista;**

- Tukipalvelut ja kotihoito on irrotettu omiksi palveluikseen
- Kotihoitoon sisältyy kotisairaanhoido
- Kotipalvelu-käsite on käytössä enää lapsiperheiden kotipalvelussa

- 11) **ympäri vuorokautista palveluasumista;**
- 12) laitospalveluja;
- 13) **liikkumista tukevia palveluja;**
- 14) päihdetyötä;
- 15) mielenterveystyötä;
- 16) kasvatus- ja perheneuvontaa;
- 17) lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa;
- 18) **omaistaan ja läheistään hoitavan henkilön vapaata;**
- 19) opiskeluhuollon kuraattoripalveluja.

SHL 2 a § (29.12.2022/1280)

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisesti toteutetuissa palveluissa tai kun asiakas muutoin tarvitsee sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja on sovellettava tämän lain säännöksiä tuen tarpeita vastaavien sosiaalihuollon palvelujen antamisesta ja terveydenhuoltolain (1326/2010) säännöksiä lääketieteellisen tarpeen mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon antamisesta.

Esimerkiksi kotihoito,
muistihoido, kuntouttava
arviointijakso

SHL 19 § Tukipalvelut

- Tukipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joilla luodaan ja ylläpidetään henkilön kodissa sellaisia olosuhteita, että hän voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti, sekä palveluja, joiden avulla henkilö voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä.
- Tukipalveluina järjestetään henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan:

- 1) ateriapalvelua;
- 2) vaatehuoltopalvelua;
- 3) siivouspalvelua;
- 4) asiointipalvelua;
- 5) osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua.

Tukipalveluja järjestetään henkilölle, joka tarvitsee niitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Lisäksi tukipalveluja järjestetään henkilölle, joka tarvitsee niitä erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella.

Hyvinvointialueen velvoitetta vahvistettu näiden järjestämiseksi.

Keusote ei tuota itse: asiakas ohjataan hankkimaan yksityisiltä palveluntuottajilta.

Keusotessa on käytössä kotiapupalveluseteli.

SHL 19 a § Kotihoito

- Kotihoidolla tarkoitetaan palvelua, jolla huolehditaan, että henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään.
- Kotihoitoon kuuluu asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukainen
 - 1) hoito ja huolenpito;
 - 2) **toimintakykyä ja vuorovaikutusta edistävä ja ylläpitävä toiminta;**
 - 3) muu kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu henkilön suoriutumista tukeva toiminta;
 - 4) **terveydenhuoltolain 25 §:ssä tarkoitettu kotisairaanhoido.**
- Kotihoitoa järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Lisäksi kotihoitoa järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. **Kotihoitoa järjestetään henkilön tarpeen mukaan vuorokaudenajasta riippumatta.**

Keusotessa kotihoidon myöntämisen perusteiden muutokset: palvelumäärän ylärajan ja parityön rajaamisen poistaminen. Yöaikaisen hoidon järjestämisen tarpeen kasvu edellä mainitusta ja yhteisöllisen asumisen lisääntymisestä johtuen.

SHL 21 b § (26.8.2022/790)

Yhteisöllinen asuminen (entinen palveluasuminen)

- Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.
- Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi.

- Silloin, kun omassa kodissa asuminen ei enää ole kotihoidon ja tukipalveluiden avulla mahdollista ja turvallista, mutta hoivan ja valvonnan tarve ei ole ympäri vuorokauden jatkuvaa. Asiakas yhteisöllisen asumisen myöntämisestä päätöksen.
- Tarvittavasta hoivasta päätös kotihoidon myöntämisen perusteiden mukaisesti: asiakas saa päätöksen palvelusta ja maksusta.
- Tukipalvelut myönnetään erikseen tarpeen mukaan ja asiakas saa myönnettyistä palveluista päätöksen.

SHL 21 c § (26.8.2022/790)

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

- Ympäri vuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista **yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä**, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä **viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa**.
- Ympäri vuorokautinen palveluasuminen **sisältää henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisen vuorokaudenajasta riippumattoman hoidon ja huolenpidon, toimintakykyä ylläpitävän ja edistävän toiminnan, ateriat, vaatehuollon, siivouksen sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan**. Palveluasumista on toteutettava niin, että henkilön yksityisyyttä kunnioitetaan ja hänen osallisuuttaan tuetaan. Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.
- Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään henkilölle, **joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa, joiden järjestäminen kotihoitona, omaishoitona, perhehoitona tai muulla tavalla ei ole mahdollista tai asiakkaan edun mukaista**.
- Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään henkilön tarpeen mukaan **pitkäaikaisesti tai lyhytaikaisesti**. Lyhytaikainen palveluasuminen voi olla tilapäistä tai säännöllisesti toistuvaa.

SHL 46 c § (26.8.2022/790)

Yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen samassa rakennuskokonaisuudessa

- Yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista voidaan toteuttaa samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa.
- Edellä 1 momentissa tarkoitettuun rakennuskokonaisuuteen voi kuulua myös asuntoja, jotka ovat muiden henkilöiden kuin yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaiden käytössä.
- Jos asukkaan olosuhteet muuttuvat niin, että hänen on perusteltua siirtyä yhteisöllisestä asumisesta tai 2 momentissa tarkoitettua asumisesta ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, muutos on mahdollisuuksien mukaan toteutettava niin, ettei hänen tarvitse siirtyä toiseen asuntoon saadakseen tarvitsemansa palvelut.

SHL 22§ Laitospalvelut

- Sosiaalihuollon laitospalveluilla tarkoitetaan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämistä muussa kuin 21 c §:ssä tarkoitetussa jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Laitospalveluja voidaan järjestää lyhytaikaisesti tai pitkäaikaisesti, päivisin, öisin tai ympärivuorokautisesti. **Pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa laitoksessa vain, jos se on henkilön terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua**, taikka siihen on muu laissa erikseen säädetty peruste. ([26.8.2022/790](#))
- Laitospalveluja toteutettaessa henkilölle on järjestettävä hänen yksilöllisten tarpeidensa mukainen kuntoutus, hoito ja huolenpito. Hänelle on lisäksi pyrittävä järjestämään turvallinen, kodinomainen ja virikkeitä antava elinympäristö, joka antaa mahdollisuuden yksityisyyteen ja edistää kuntoutumista, omatoimisuutta ja toimintakykyä.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista:

14 a § ([28.10.2022/876](#))

Pitkäaikaisen laitoshoidon edellytykset

lääkkään henkilön pitkäaikaista ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa ei voida toteuttaa sosiaalihuoltolain 22 §:ssä tarkoitetun laitospalvelun toimintayksikössä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa terveydenhuoltolain 67 §:n 1 momentissa tarkoitettun laitoshoidon toimintayksikössä vain, jos siihen on lääketieteelliset tai potilasturvallisuuteen liittyvät perusteet.

SHL 46 b § Kotikäyntien suunnittelu ja kotihoiton toteuttaminen

- Kotihoitoon kuuluvat kotikäynnit sekä niitä toteuttavien työntekijöiden päivittäiset työtehtävät ja työajat on suunniteltava niin, että

1) **asiakas saa palvelua sen tuntimäärän, joka hänelle kuuluu** palvelua koskevan päätöksen tai sopimuksen mukaan, jollei hänen muuttuneista olosuhteistaan muuta johdu;

Tätä seurataan kuukausittain. Asiakkaan maksu perustuu tuloihin ja palveluaikaan

2) asiakkaan toivomukset ja tosiasialliset tarpeet otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon kotikäyntien ajoitusta ja sisältöä määriteltäessä;

Nämä pitää olla kirjattuna asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan

3) kotikäyntiä toteuttavan tai siihen osallistuvan työntekijän osaaminen vastaa kotikäyntiin sisältyvien tehtävien edellyttämää osaamista;

4) **mahdollisimman suuri osa työntekijän työajasta käytetään asiakkaan luona tai hänen kanssaan tehtävään työhön;**

5) työntekijän on mahdollista toteuttaa kotikäynnit ammattieettiset velvollisuutensa huomioon ottaen.

- Jos kotikäyntejä suunniteltaessa ilmenee, että niiden toteuttaminen 1 momentin mukaisesti on vaarassa henkilöstön riittämättömyyden vuoksi, suunnittelusta vastaavien henkilöiden on välittömästi ryhdyttävä käytettävissään oleviin toimiin henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi sekä ilmoitettava asiasta toimintayksikön johtajalle.

Vanhuspalvelulaki 24 a§ (28.10.2022/876)

Palvelujen laadun seuranta

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen velvollisuudesta seurata iäkkäille henkilöille tuotettujen sosiaali- ja terveystalvelujen laatua säädetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on toteutettava valtakunnallinen asiakaskysely joka toinen vuosi

THL:N KYSELYT

Vanhuspalvelujen tila -tiedonkeruussa seurataan yli 3000 vanhuspalvelujen toimintayksikön henkilöstömitoitusta ja -rakennetta, asiakas- ja käyntimääriä sekä johtamista ja toimintakäytäntöjä.

Vanhuspalvelulain uudistamisen 2. osan myötä kotihoidon riittävyden seuranta tulee THL:n velvoittavaksi tiedonkeruuksi.

Julkisten palvelujärjestäjien kyselyllä seurataan vanhuspalvelujen tilaa mm. ikäohjelman, vanhuspalvelulain ja laatusuositusten toteutumisen näkökulmasta.

Asiakasmaksulain 7 c § muutos 1.10.2022

- 7 c §:ssä säädetään pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, perhehoidon ja laitoshoidon maksuista.
- Maksu saa olla enintään 85 prosenttia tuloista, joista on tehty laissa säädetty vähennykset.
- Jos asiakas on välittömästi ennen palvelun alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avoliitossa ja hänen tulonsa ovat suuremmat kuin puolison tulot, maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen nettokuukausitulojen perusteella. Tällöin maksu saa olla enintään 42,5 prosenttia puolisojen yhteenlasketuista tuloista, joista on tehty laissa tarkoitetut vähennykset
- Jos molemmat puoliset ovat pitkäaikaisessa asumispalvelussa, maksu määräytyy asiakkaan omien tulojen mukaan.
- Pykälän uudessa 5 momentissa säädetään, että jos puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvä maksu muodostuisi suuremmaksi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvä maksu, asiakkaalta saa periä enintään hänen omien tulojensa perusteella määräytyvän maksun suuruisen maksun. Tällä estetään puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvän maksun muodostuminen asiakkaalle mahdollisesti suuremmaksi kuin se olisi asiakkaan omista kuukausituloista laskettuna

Kiitos!

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue